

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci A. Rozhkové
Odraz probíhajících hláskoslovných změn 14. století v Bibli drážďanské

Příznačným projevem evropského kulturního rozmachu českých zemí ve druhé polovině 14. století je vývoj českého (a ovšem i německého) biblického překladu a později jeho pronikání do liturgie. Nejstarší úplný český překlad vznikl v polovině 14. století nepochybně s vazbou na tehdejší nejvyšší představitele církevní a světské moci. Jeho textovým svědkem je zejména torzo Bible drážďanské, kdysi nejobsáhlejší česky psané památka 14. století, jež bylo bohemisticky prozkoumáno až v poslední třetině 20. století v pracích V. Kyase a jeho následovníků. Teprve v poslední době byl obnoven badatelský zájem bohemistů o toto dílo. K nim přistupuje i Anastasia Rozhková svou důležitou diplomovou prací.

Na úvod se sluší poznamenat, že autorka na diplomním úkolu pracovala s velkým nasazením po dlouhou dobu, projevila nevšední míru samostatnosti, kritičnosti a preciznosti při zpracování, zároveň však často konzultovala vyvstávající problémy. Díky spolupráci s kolegy z ÚJČ AV ČR mohla pracovat s elektronickou verzí pátého dílu kritické edice první redakce stč. překladu. Vybrané výsledky autorka úspěšně prezentovala v soutěži *Student a věda – lingvistika* na FF UK r. 2019 a na kolokviu s mezinárodní účastí *Biblický překlad – biblický jazyk: metamorfózy české, polské a lužickosrbské*, konaném na KTF UK v červnu 2019.

Za klad diplomové práce považuji to, že je psána střídavým vědeckým stylem, reflektuje omezení zvolených vzorků a metod jejich zpracování, striktně dodržuje logickou strukturu včetně dílčích shrnutí a srovnání s předchozím badáním a v příloze uvádí na téměř 50 stranách všechny excerpované doklady. Představení výsledků napomáhá přes 70 grafů a tabulek. Cíl, předmět a metodika výzkumu jsou promyšleně a jasně formulovány (s. 26–32), jsou uvedeny a zdůvodněny všechny doklady vyloučené z analýzy (např. proto, že ve staré češtině v nich prokazatelně kolísala kvantita). Bylo nutno se také volbou vzorků vypořádat s tím, že překlad je pořízen dvěma překladatelskými skupinami a zapsán několika písaři: pro rozbor byly vybrány dva vzorky přeložené jinými překladateli (jeden z tzv. popské, jeden z tzv. kněžské skupiny), ale zapsané do Bible drážďanské jediným písařem. Excerptní bázi tvořilo bezmála 34 000 grafických slov (s. 27–28) a bylo zkoumáno celkem cca 1 700 dokladů tří, resp. šesti hláskových změn (v krátkém a dlouhém vokalizmu). Za nejvýznamnější zjištění považuju jednak potvrzení většího hláskoslovného stáří popské skupiny (na základě srovnání překladatelů Lukášova evangelia a Izaiáše – takové formulaci se Kyas bránil), jednak statisticky větší rozsah přehlásky *'ó > ie* než *'o > ě* v Lukášovi. Avšak nových cenných údajů je celá řada, např. přesné poměry těchto změn v jednotlivých morfech, u jednotlivých kořenů, po jednotlivých hláskách, doklady tzv. analogického *uo* u měkkých vzorů, doklady nesystematické změny *o > uo* v krátkém vokalizmu ad. Málo určitá konstatování předchozího badání byla zpřesněna detailní dokumentací stavu změn ve vybraných vzorcích, výsledky podepírají hypotézu středočeského (příp. šířeji českého) původu překladu.

Práce téměř neobsahuje překlepy ani jiné pravopisné chyby (a nemá smysl je zde uvádět). Jen na některých místech se formulačně projevuje to, že autorka je nerodilou mluvčí češtiny, to však celek práce nijak nediskvalifikuje. Zapojení statistických výpočtů do vyhodnocení vzorků umožňuje diplomantce zpřesnit vyjádření o relevantnosti sledovaných proměnných, i když některé závěry, jak autorka sama v práci píše, jsou limitovány omezeným množstvím materiálu.

Diplomovou práci A. Rozhkové bylo radost vést a soudím, že hlavní dosažené výsledky by měly být publikovány v odborném časopise jako příspěvek k poznání jak historického hláskosloví češtiny prvních desetiletí druhé půle 14. století, tak nejstaršího úplného českého překladu bible. Práci rád doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.